

Miron Șoarec

Prietenul meu
DINU LIPATTI

Editor: Matei Bănică

Editura Muzicală
GRAFOART

Cuprins

În loc de prefață	5
Cum l-am cunoscut pe Dinu Lipatti	7
Concursul de la Viena.....	12
Pași spre consacrare.....	19
La Paris.....	27
Din nou acasă.....	44
Omul.....	52
Pianistul.....	64
Compozitorul	67
Epilog	78
Anexă.....	87

Cum l-am cunoscut pe Dinu Lipatti

Luna iunie, anul 1930. Un început de vară frumos, după o perioadă de ploi în care Bistrița se supărase inundând câteva străzi din oraș. Dar n-a fost o tragedie. Totul trecuse și-acum, proaspăt absolvent al liceului „Petru Rareș” din Piatra Neamț, mă pregăteam pentru examenul de bacalaureat. Socoteam acest examen ca un obstacol foarte greu de trecut.

Cu toată această îngrijorare față de „hopul” pe care trebuia să-l trec, seara ascultam muzică la cele câteva posturi de radio care existau pe atunci. Radio București funcționa abia de vreo trei ani și, fiind la început de drum, avea programe mai sărace. Nu exista o orchestră proprie a radioului și, în aceste condiții, concertele de fine de an școlar ale Academiei de muzică – actualul Conservator din București – erau bine-venite în programe.

Într-o seară ascultam unul din concertele amintite. Participau câțiva soliști, acompaniați de orchestra Academiei. Concertul se apropia de sfârșit. Crainica a anunțat: „Urmează partea I din *Concertul în la minor pentru pian și orchestră* de Grieg, solist: Constantin Lipatti”. De la început am fost captivat de o interpretare de zile mari. O revelație !

Săptămâni întregi, stăpânit de impresia acelei seri de neuitat, mi-l închipuiam pe Constantin Lipatti. Îl credeam un tânăr în jur de 20 de ani, un pianist în pragul absolvirii Academiei de muzică. De multe ori am discutat despre Lipatti cu profesoara mea de pian care mă pregătea pentru examenul de admitere la Academia de muzică, ce urma să-l dau în toamnă.

Aceeași impresie excelentă o avea și maestra mea, Sidonia Hogaș, fiica renumitului scriitor Calistrat Hogaș. Și ea ascultase concertul la radio. Amândoi vorbeam adesea despre excelentul pianist. Domnișoara Hogaș era sigură – ca și mine de altfel – că era vorba de un adolescent care avea mulți ani de studiu pianistic.

Concursul de la Viena

Anul 1933 a fost și începutul afirmării lui pe plan european.

Între 26 mai și 2 iunie urma să participe la „Concursul internațional de pian de la Viena”. Metodic, calm, cu exigența-i cunoscută, a început pregătirea pentru concurs. Și, așa cum era de așteptat pentru noi cei ce îi cunoșteam valoarea, Dinu Lipatti a câștigat premiul II. Acordarea premiului II tânărului pianist de 16 ani a provocat o dispută aprigă între membrii juriului. Premiul I a fost acordat unui pianist polonez, Boleslaw Kon¹, pentru simplul motiv că era cu zece ani mai mare decât Dinu. În aceste condiții, când vârsta a determinat câștigătorul primului premiu, marele pianist francez și viitor profesor al pianistului Lipatti, Alfred Cortot, a părăsit indignat juriul afirmând că s-a făcut o nedreptate.

Pentru concurs Dinu și-a ales – în deplină înțelegere cu maestra lui, Florica Musicescu – programul.

Ca piese de rezistență:

Tocata și fuga în Do major de Bach-Busoni;

Sonata în si minor de Chopin;

Concertul în Mi bemol major de Liszt.

Pregătirea s-a făcut după un plan minuțios și respectat fără nicio abatere.

În acest răstimp, Dinu nu și-a neglijat „marea lui dragoste”, compoziția. Atunci a schițat și a început lucrul la *Sonatina pentru vioară și pian*. A terminat-o în timpul vacanței la Fundățeanca, unde se odihnea vara.

¹ Boleslaw Kon (1906 – 1936), pianist polonez cu o carieră foarte scurtă și abruptă. Dinu Lipatti îl menționează aproximativ: „Ladislaw Kohn” (n.ed.).

Răspunde-mi cât de curând la scrisoarea mea de acum, cât și la precedentă. Am vorbit cu Korsakov care mi-a promis că-mi va da concertul lui într-o ediție excepțională pentru Miron Șoarec⁷.

Cele mai afectuoase îmbrățișări,

Dinu⁸

În următoarea carte poștală se știa rezultatul concursului:

Viena, 13 iunie 1933

„Dragă Miron

Ieri am primit scrisoarea ta [...]

Eu am reușit, am luat premiul II – Premiul I l-a luat un polonez de 26 ani, cu mare experiență, cu multă siguranță și calm, Bolesław Kon. Aș vrea să-ți descriu pe larg toate peripeziile mele, dar cred că n-am să pot așa bine prin scris. Deci... să așteptăm pe 20 iunie.

Sunt perfect sănătos, îmi văd de lucru și mă prepar pentru concertul de gală care se transmite la radio. Păcat că această carte poștală îți parvine după ce am cântat, deoarece concertul este... mâine 14 iunie !! Voi cânta Toccata de Bach în întregime și poate un bis: Ravel. După acest concert, pun pianul în cui pentru vreo lună.

Cu « foto Barbu » cum stăm ?

Să le păstrezi la tine până vin eu⁸.

Am vorbit cu Korsakov ieri la dejun, și mi-a dat Concertul în ediția Belaieff.

⁷ E vorba de *Concertul în do diez minor pentru pian* de Rimski-Korsakov, cerut de subsemnatul. Cu umor, Dinu îl aduce în ediție specială direct de la... compozitor (!?!).

⁸ Niște fotografii făcute de un prieten comun, dr. Barbu Nestorescu. Câteva sunt anexate la lucrarea de față.

Te îmbrățișez cu drag; pe ... 20 iunie

Dinu.

P.S. Am devenit o figură importantă aici. Toți vor autograf și poze.”

Următoarea carte poștală e din 16 iunie:

Viena, 16 iunie 1933

„Dragă Miroane,

Cu toate că tu nu mi-ai scris până acum decât o scrisoare, eu totuși iau condeiul pentru a patra oară spre a-ți anunța o veste nu tocmai plăcută și anume: eu voi sosi în capitală pe ziua de 22 iunie.

Ce rău mi-ar părea dacă ai pleca mai devreme. N-ai putea oare să rămâi până în ziua de 23 ? Eu cum sosesc acasă îți dau un telefon și vii imediat la mine, să mai stăm de vorbă, căci sper că avem multe de spus (mai ales eu) !!! Acum sunt liber, așa de liber încât nu-mi vine a crede că am scăpat așa ușor. În definitiv am cântat numai de 5 ori, socotind și Concertul de gală.

Acum când îți scriu sunt în așteptarea unui reporter care vrea un interviu.

Mă rog, am devenit un om important !! Astă-seară e împărțirea premiilor și tot în același moment... un concert al lui Cortot. Nu-mi rămâne decât să mă tai în jumătate: una la concert, alta la premii. Deocamdată, complimente Dlui Anghel, iar ție afectuoase îmbrățișări.

Premiul II”

Dragi Mihailo!

Ce toate că tu nu mai scrii până acum decât o scrisoare, cu în-
tiner conținutul puțin și vorbează mai puțin și vede în la
plăcută și amare: eu voi scrii în săptămâna pe ziua de 22 Iunie.

Ce vreau să-ți scriu până să plecă mai departe. Vreau să
scriu să-ți scriu până pe ziua de 23? Eu cum scriu scrisoarea,
și dau un telefon în via încheiat la mare, și mai scriu de tot și scriu
și scriu că scriu multe de spus, mai scriu eu!! Acum sunt scriu, scriu
scriu literă, înțeleg nu am scris o literă: eu am scriut așa scriu. În scriu
scriu am scriut numai de 5 ori scriut și scriut și scriut de Scriu.

Originalul scrisorii de la Viena, din 16 iunie 1933 (fragment).

Ultima veste de la Viena:

Viena, 19 iunie 1933

„Dragă Miron,

Te felicit pentru execuția lucrărilor moderne de la producția de fîne de an, rugându-te să mă ierți că mi-a scăpat din vedere aceasta. Acum îmi dau seama ce era, de nu primeam nimic de la tine: examenul și producția. Acum cred că ai scăpat. Nu ?

Eu, din păcate, voi sosi pe ziua de 22. Îmi pare grozav de rău, mi-e frică de un singur lucru: că nu te voi mai prinde în capitală. Tare rău mi-ar părea !

Vineri a fost o ședință solemnă, s-au împărțit premiile, iar eu, în loc să fiu acolo, eram la concertul lui Cortot.

Tocmai premiul II să facă așa ceva ?

Deocamdată aștept ziua de 22 și te îmbrățișez cu drag,

Dinu”

Pași spre consacrare

Plin de entuziasm, și-a consacrat restul anului pregătirii unor viitoare concerte.

Spre sfârșitul anului, i-a venit ideea unui concert de muzică de cameră acasă la el, unde, în afara familiei, erau invitați și câțiva prieteni comuni. Concertul s-a desfășurat la două piano și piano la patru mâini, eu având cinstea de a-i fi partener.

Iată programul acestui „concert de casă”:

Händel: *Concerto grosso în sol minor (2 piano)*

Beethoven: *Sonata în re major (piano la 4 mâini)*

Lipatti: *Sonatina în mi minor (2 piano)*

Sonatina, cântată la două piano, era un aranjament al *Sonatinei pentru vioară și pian*. Păcat că această prelucrare s-a pierdut. Deși concepută pentru vioară și pian, suna foarte frumos și-n aranjamentul pentru două piano. Păstrez programul dactilografiat al acestui concert în care era anunțat și viitorul recital de pian ce urma să se țină tot acasă la familia Lipatti, alcătuit din piesele pregătite pentru viitoarea apariție în public a lui Dinu.

Printre cei prezenți la acest concert se poate citi numele Taniei Celibidache, sora cunoscutului dirijor Sergiu Celibidache, o prietenă comună de-a noastră, pe atunci studentă la Institutul de educație fizică din București.

1934 a început pentru Dinu sub semnul pregătirilor pentru perfecționarea studiilor la Școala Normală de Muzică din Paris, sub conducerea lui Alfred Cortot. A lucrat cu stăruință, pentru a se prezenta la această vestită școală care avea un renumit corp profesoral.

MUZICA DE CAMERĂ

executanți: Miron Șoarec

Dinu Lipatti

PROGRAM

- Brahms: Concerto pentru pian în sol minor. -2 piano-
a) Grave
b) Allegro
c) Vivace
d) Moderato
e) Allegro
- Beethoven: Sonata în re major -4 rituri-
a) Allegro molto
b) Adagio
- Lipatti: Sonata în si minor -2 piano-
a) Allegro moderato
b) Tema con variazioni
c) Finale

10 Decembrie 1933 ora 5 p.m. precis

RECITAL DE PIANO

dat de Dinu Lipatti +)

PROGRAM

- Bach-Busoni: Toccată în re major
- Chopin: Sonata în si minor
Th. C. Lipatti
- Chopin: Nocturn în si major
Dinu Lipatti
- Debussy: a) Rondeau de Delphes
b) La fille aux cheveux de lin
c) Bruyères
M. Lipatti
- Enescu: Scherzo din Sonata în fa diesis
Miron Șoarec

+ 17 Decembrie 1933 ora 4 p.m. precis

Programul concertului de cameră susținut de Dinu Lipatti și Miron Șoarec în casa familiei Lipatti

Cei doi prieteni:
Dinu Lipatti și Miron Șoarec.

La Paris

Paris, 13 decembrie 1934

„Am început !

Într-una din frumoasele zile de toamnă, după ce în prealabil îmi pregătisem un program de concert, m-am dus la Ecole Normale (actualmente centrul meu de gravitație) spre a mă vedea Maestrul Cortot (...). M-a recunoscut imediat și a fost extrem de amabil; (...) Din păcate, omul acesta lipsește mereu din Paris. De abia în iunie se stabilește și atunci mi-a spus că-mi va da cu plăcere lecții.

Văzând cum stau lucrurile, l-am întrebat următoarele: cu cine ași putea lucra în lipsa lui ?

Mi-a răspuns că cea mai indicată ar fi Yvonne Lefebure, profesoară la Ecole Normale și care după părerea sa este cea mai bună pedagogă de aici. A adăugat că, dacă ar avea un copil, nu l-ar povățui mai bine.

Peste o săptămână m-am prezentat la Dra Lefebure cu Tocata în do major de Bach și Sonata în si minor de Chopin. I-a plăcut extrem de mult jocul meu și a primit cu plăcere să lucreze cu mine de-acum înainte.

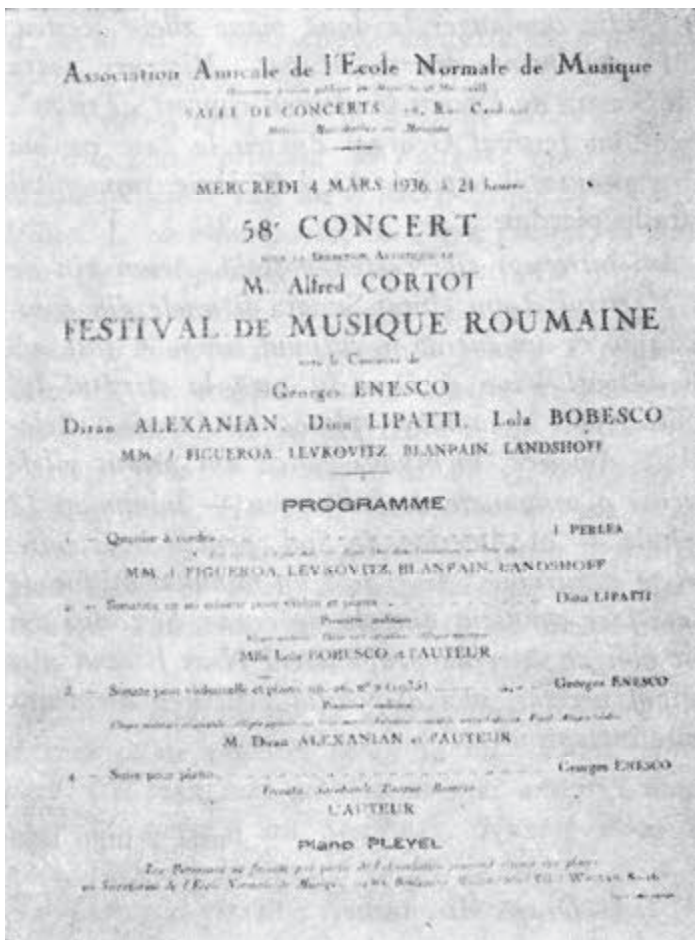
Este o fină muziciană și în plus o admirabila interpretă.

Nu-i trece nici cea mai mică greșeală neobservată și mă bucur că simte și interpretează frumos.

Cu compoziția o duc iarăși bine: sunt elevul lui Paul Dukas.

Și acum o paranteză: toți marii pedagogi nu sunt la Conservator, după cum v-ați putea închipui, ci la Ecole Normale. Cortot, Thibaud, Casals, Dukas, Yvonne Lefebure, Nadia Boulanger, toți își țin cursurile la această școală:

Să revenim la subiect. La prima lecție, lui Dukas i-am cântat Suita « Șătrării ». I-a plăcut foarte mult și a spus că, în afară de unele lucruri la orchestrație, e foarte bine lucrată.

*Afișul concertului de muzică românească
dat de George Enescu, Dinu Lipatti și Lola Bobescu,
la „Association Amicale de l'Ecole Normale”.*

Concursul de la Viena

Anul 1933 a fost și începutul afirmării lui pe plan european.

Între 26 mai și 2 iunie urma să participe la „Concursul internațional de pian de la Viena”. Metodic, calm, cu exigența-i cunoscută, a început pregătirea pentru concurs. Și, așa cum era de așteptat pentru noi cei ce îi cunoșteam valoarea, Dinu Lipatti a câștigat premiul II. Acordarea premiului II tânărului pianist de 16 ani a provocat o dispută aprigă între membrii juriului. Premiul I a fost acordat unui pianist polonez, Boleslaw Kon¹, pentru simplul motiv că era cu zece ani mai mare decât Dinu. În aceste condiții, când vârsta a determinat câștigătorul primului premiu, marele pianist francez și viitor profesor al pianistului Lipatti, Alfred Cortot, a părăsit indignat juriul afirmând că s-a făcut o nedreptate.

Pentru concurs Dinu și-a ales – în deplină înțelegere cu maestra lui, Florica Musicescu – programul.

Ca piese de rezistență:

Tocata și fuga în Do major de Bach-Busoni;

Sonata în si minor de Chopin;

Concertul în Mi bemol major de Liszt.

Pregătirea s-a făcut după un plan minuțios și respectat fără nicio abatere.

În acest răstimp, Dinu nu și-a neglijat „marea lui dragoste”, compoziția. Atunci a schițat și a început lucrul la *Sonatina pentru vioară și pian*. A terminat-o în timpul vacanței la Fundățeanca, unde se odihnea vara.

¹ Boleslaw Kon (1906 – 1936), pianist polonez cu o carieră foarte scurtă și abruptă. Dinu Lipatti îl menționează aproximativ: „Ladislaw Kohn” (n.ed.).

Dragi Mihailo!

Ce toate că tu nu mai scrii până acum decât o scrisoare, cu în-
tiner conținutul puțin și vorbează mai puțin și vede în la
plăcută și amare: eu voi scrii în săptămâna pe ziua de 22 Janie.
Ce vreau să-ți scriu până să plecă mai departe. Vreau să
scriu să-ți scriu până pe ziua de 23? Eu cum scriu scrisoarea,
și dau un telefon în via încheiat la mare, și mai scriu de tot și că
scriu că am multe de spus, mai scriu eu!! Acum sunt într-o
situație, mă gândesc să scriu o scrisoare, să am să scriu așa ușor. În afi-
șare am cântat numai de 5 ori săptămânal și Concertul de Gala.

Originalul scrisorii de la Viena, din 16 iunie 1933 (fragment).

Ultima veste de la Viena:

Viena, 19 iunie 1933

„Dragă Miron,

Te felicit pentru execuția lucrărilor moderne de la producția de fîne de an, rugându-te să mă ierți că mi-a scăpat din vedere aceasta. Acum îmi dau seama ce era, de nu primeam nimic de la tine: examenul și producția. Acum cred că ai scăpat. Nu ?

Eu, din păcate, voi sosi pe ziua de 22. Îmi pare grozav de rău, mi-e frică de un singur lucru: că nu te voi mai prinde în capitală. Tare rău mi-ar părea !

Vineri a fost o ședință solemnă, s-au împărțit premiile, iar eu, în loc să fiu acolo, eram la concertul lui Cortot.

Tocmai premiul II să facă așa ceva ?

Deocamdată aștept ziua de 22 și te îmbrățișez cu drag,

Dinu”

Pași spre consacrare

Plin de entuziasm, și-a consacrat restul anului pregătirii unor viitoare concerte.

Spre sfârșitul anului, i-a venit ideea unui concert de muzică de cameră acasă la el, unde, în afara familiei, erau invitați și câțiva prieteni comuni. Concertul s-a desfășurat la două piane și piano la patru mâini, eu având cinstea de a-i fi partener.

Iată programul acestui „concert de casă”:

Händel: *Concerto grosso în sol minor (2 piane)*

Beethoven: *Sonata în re major (piano la 4 mâini)*

Lipatti: *Sonatina în mi minor (2 piane)*

Sonatina, cântată la două piane, era un aranjament al *Sonatinei pentru vioară și pian*. Păcat că această prelucrare s-a pierdut. Deși concepută pentru vioară și pian, suna foarte frumos și-n aranjamentul pentru două piane. Păstrez programul dactilografiat al acestui concert în care era anunțat și viitorul recital de pian ce urma să se țină tot acasă la familia Lipatti, alcătuit din piesele pregătite pentru viitoarea apariție în public a lui Dinu.

Printre cei prezenți la acest concert se poate citi numele Taniei Celibidache, sora cunoscutului dirijor Sergiu Celibidache, o prietenă comună de-a noastră, pe atunci studentă la Institutul de educație fizică din București.

1934 a început pentru Dinu sub semnul pregătirilor pentru perfecționarea studiilor la Școala Normală de Muzică din Paris, sub conducerea lui Alfred Cortot. A lucrat cu stăruință, pentru a se prezenta la această vestită școală care avea un renumit corp profesoral.